

- Beispielhafter Auszug aus der digitalisierten Fassung im Format PDF -

Musa Cliffortiana

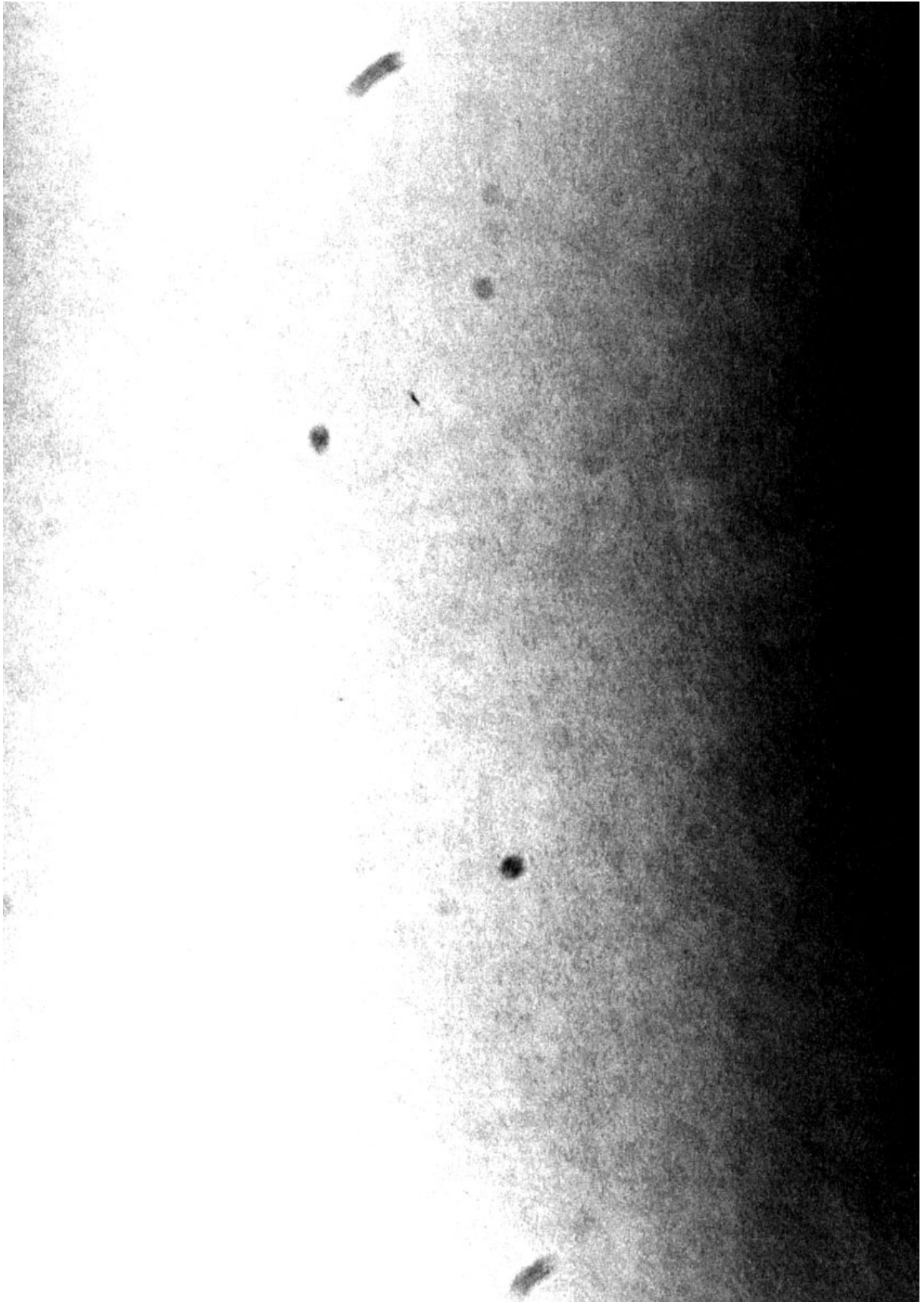
Carl von Linné

Die Digitalisierung dieses Werkes erfolgte im Rahmen des Projektes BioLib (www.BioLib.de).

Die Bilddateien wurden im Rahmen des Projektes Virtuelle Fachbibliothek Biologie (ViFaBio) durch die [Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg \(Frankfurt am Main\)](http://Universitätsbibliothek Johann Christian Senckenberg (Frankfurt am Main)) in das Format PDF überführt, archiviert und zugänglich gemacht.

Bibliotheek der
Landbouwhoogeschool
337
B19 R

337 B 198

CAROLI LINNÆI

MED. DOCT.

M U S A

CLIFFORTIANA

F L O R E N S

HARTECAMPI 1736

PROPE HARLEMUM.

LUGDUNI BATAVORUM,

MDCCLXXVI.

CAROLI LINNÆI

MUSEUM

MUSEUM

CLIFFORTIANA

FLORÆ

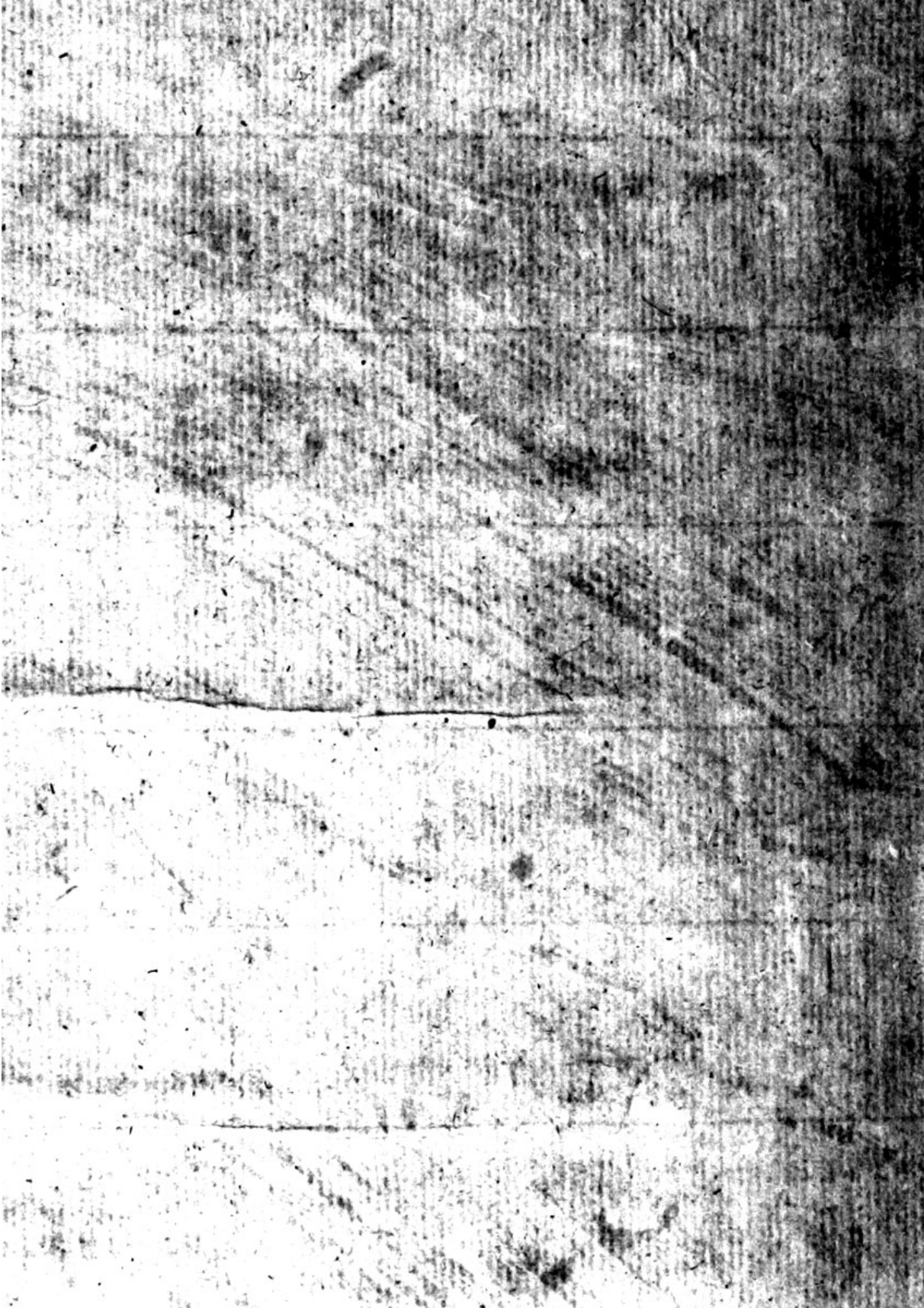
Ut floreat Musa!

HARTSCAMPI

PROPE HARLEMUM

LUGDUNI BATAVORUM

MDCCLXXVI

NOBILISSIMO CONSULTISSIMOQUE

VIRO

D. GEORGIO CLIFFORT.

Juris Consulto.

S. P. D.

Carolus Linnæus.

N*ter omnes ingenuas artes, quæ animum, sensus, atque hominum vitam oblectant & reficiunt, primam tenere Botanicen, pluribus*
TIBI, VIR NOBILISSIME,
demonstrare superfluum foret. TU enim is es, qui animum delassatum severioribus occupationibus atque negotiis recreas infinita plantarum, e cunctis orbis terrarum angulis collectarum, varietate. TU, qui præter alios probe cognoveris, quanta amœnitate ac jucunditate, quanta-

que utilitate præ cæteris artibus Botanica censerî possit ;
inter Magnates facile unicus es , qui haud ullis sumtibus par-
cens , amœnissimum prædium TUUM plantis , rarò aut vix
ullibi in toto Belgio reperiundis , exornas . TU denique
is es , quem præ reliquis , quibus Res Botanica cordi est ,
Flora ditavit floribus Musæ ; Musæ inquam , quam produ-
centem flores , in Europæis mundi partibus , nulli , nisi Prin-
cipum pari , natura unquam concessit . Flores emisit primum
hæc planta Viennæ in Horto Principis Eugenii , dein Ca-
rolsrubæ in Horto Principis Badendurlacensis , tertium
Lipsiæ in Horto Bosiano , quartum in prædio TUO , a-
mœnissimo illo Musarum ac virtutum receptaculo . TUUM
igitur erit , Floram , ut facis , Tibi porro conciliare , at-
que artis Botanicæ Cultores , inter quas nomen meum pro-
fiteor , valido patrocinio TUO tueri . Interea TE etiam
atque etiam rogo , ut pro facilitate atque humanitate
TUA , quam jam tamdiu expertus sum , Musam , non
meam , sed Cliffortianam , hoc est TUAM , brevi commen-
tario a me illustratam , accipere non dedigneris . Vale VIR
NOBILISSIME & me measque Musas favore TUO
prosequi perge . Dabam Lugdun. Bat. 1736. Febr. 20.

IN
MUSAM CLIFFORDIANAM,
FLORENTEM IN
PRAEDIO HARTECAMPO.

Florat innumeros CLIFFORDIA MUSA per annos,
Cumque sua MUSA extento CLIFFORDIUS aevo
Vivat, & haud meriti cadat umquam gratia tanti.
Nec doctus careat digno LINNAEUS honore,
MUSA cui aeternum debet CLIFFORDIA nomen.

JO. ALEX. RÖELL. J. U. D.

PRAEDII HARTECAMPI
NOVUM DECUS
MUSA CLIFFORTIANA,
SINGULARI CULTU IBI PRIMUM IN ELORE ET
FRUCTU CONSPECTA, QUAM SUIS OBSERVA-
TIONIBUS ADORNAVIT ET DESCRIPSIT
CAROLUS LINNAEUS, SUECUS. M. D.
BOTANICUS EXIMIUS.

INNAE, saeculi spes nova, quem suo
*Natura pavit nectare, cui Dea
Plantis maritandis honorem
Conciliat roseis labellis:*

*Quae tam benigno sidere faustitas
Nostras ad oras Te tulit hospitem,
Ut rarus inter rariores
Detegeres nova regna plantas?*

Palma

*Palma feraci cingere tempora,
Europa qualem nunc etiam fovet,
Coeleste donum agro Batavo,
Musa dedit Tibi suave ridens.*

*Non Musa cultu Cecropio bona;
Sed quae Indiarum cocta vaporibus
Ignota doctis, & sapore
Chara suae specieiue genti:*

*Haec Musa, Tecum (quod iuvat) advena
Nostris in oris, se Tibi praebuit,
Floresque fructusque, negatos
Haecenus, exhibuit videndos.*

*O Musa pulcro nomine pulcror,
CLIFFORTIANO debita praedio,
Unique LINNAEO reposta
Gloria, postgenitis notanda.*

... und die nächsten 10 Seiten ...
... and the next 10 pages ...

queat negotio. Proxime quidem accedit ad *Cannam* & *Amomum*, sed quantum etiam ab hisce differat, ex datis characteribus (pag. 14. & 15.) patet.

*Nomen
genericum
demon-
stratur.*

14. *Nomen* etiam MUSÆ omnibus aliis præferri judicamus, & cum sit *Synonymum* FB. 244. *antiquissimum* FB. 242. *officinale* FB. 241. a *Dea* FB. 237. vel *Botanico* FB. 238. assumtum, retineri debere constat. Falsa vero & erronea sunt *Palma* FB. 254. *Ficus* FB. 214. *Palma* FB. 229. *Margarita* FB. 230.

IV. SPECIES.

*Descriptio
subjecti
secundum
partes
plantæ.*

15. *Descriptio* plantæ nostræ florentis sequens est.

Radix subrotunda, carnosa, annulis nonnullis distincta, filamentis plurimis instructa, spithamas duas fere longa, exterius fusca, interne alba, aquoso-subdulcis.

Truncus est *Culmus* altitudinis humanæ, teres, glaber, squamis imbricatis vestitus, crassitie in peripheria ad basin spithamæ unius cum dimidia, ad apicem verò tantum unius. *Squamæ* istæ caulem involventes sunt tunicæ crassiusculæ, apice mutilatæ, numero sedecim ad viginti, inferiores exteriores, per gradus breviores, singulæ basin suam intra inferiores occultant, ut nullibi nudus videatur culmus.

Folia culmum terminant, (cum primum erumpunt convoluta) numero sæpius novem, ovato-oblonga, obtusa, longitudine circiter humana, latitudine pedis unius, erecta, patentia, plana, lateribus leviter flaccida, integerrima, margine fusco cincta, utrinque glabra & viridia, nervis transversalibus, e linea longitudinali ad angulum rectum egredientibus. Nervi hi ubique æqualis crassitie, singuli spatio unius unguis inter se remoti, alterni

mi-

minores, nec supra nec infra prominentes, reliquis fibris folii strictiores; ramificationibus vasorum nullis notata, inferne levissime & transversaliter striata sunt folia.

Petiolus singulum folium sustentans pedalis est, basi vaginans, lateribus utrinque extensis in membranam, palmaris latitudinis, superne sensim teretior evadens, secundum longitudinem medii folii excurrens, superna parte folii non conspicuus, sed inferna convexus & teretiusculus existens, secundum longitudinem superne fossa vel sulco profundo exaratus, glaber.

Ultimus in planta petiolus totus membranaceus erat, in vaginam trium palmarum longitudinis enatus, latitudinis vix palmæ unius, consistentia disci ipsorum foliorum, longitudinaliter connivens, erectus, viridis, persistens. vid. Fig. 1.

Pedunculus intra ultimum petiolum vaginæformem enascebatur simplex, pedalis, teres, glaber, crassitie pollicis humani, horizontaliter inclinans, sensim elongatus, varias Spathas, quibus involutus fuit tenellus, de die in diem deponens. Fig. 2. ad 6.

Spathæ hæ singulæ monophyllæ, æquales, alternæ, ovato-oblongæ, obtuse acuminatæ, concavæ, coriaceæ, longitudine spithamæ unius cum semisse, latitudine palmæ unius, striis longitudinalibus circiter quadraginta notatæ, post dehiscentiam revolventes, deciduæ: quarum extima nullos includebat flores, & viridi-purpurascens erat: secunda, tertia, quarta & quinta purpureæ, externe roræ cærulescente tinctæ, flores fertiles & fructiferos includentes; sexta cum sequentibus plurimis flores steriles & fructu destitutos exhibuit, colore consimili picta (Fig. 6.). omnes a latere interno cute laxiori vestitæ, quæ contractæ cum striis longitudinalibus transversim reticulatam efformant superficiem internam.

Fructi-

Fructificationis descriptionem dedimus (§. 9.), pauca tantum sequentia addemus.

Germina fertilium florum nonnulla receptaculo partiali, e latere pedunculi in semilunarem figuram (cavitate pedunculum respiciente) exserto, insident, sessilia, æqualia, digito humano longiora, duplo verò crassiora, obtuse triangularia, de die in diem magis a pedunculo recumbente sursum curvata & discedentia. Fig. 3. 4. 5. a. a. a.

Petalum ligulatum, (forma petali ipsius flosculi semiflosculosi Tournefortii, sed erectum) truncatum, quinque-dentatum, apice revolutum, alias erectum, germine brevius, flavescens. Fig. 3. 4. 5. b. b. 7. b. 10.

Nectarium e latere inter divisuram petali prominens, albidum seu aquei coloris. Fig. 5. c. 7. c.

Filamenta sex sine antheris, apicibus fuscis, in plurimis tamen istud intra nectarium positum longius reliquis evadit, sed crassitie coincidens, antherâ longitudinaliter ab apice ad medietatem extensa & adnata gaudens. Fig. 5. g. 7. g.

Stylus, ut stamina, receptaculo insertus, filamentis crassior, longitudine petali. Fig. 4. 5. e. e.

Stigma crassum & capitatum, subrotundum, apice leviter compressum, obscure sexpartitum, glutine quasi flaccido obvelatum, horizontaliter dissectum sex divisiones exhibens. Fig. 4. 5. f. f. 9.

Fructus tandem Bacca carnosâ evadit, cute coriacea obducta, oblonga, spithamalis, vix obscure triangulata, a latere inferiori magis gibba, flava, pulpa flava & pingui plena, trilocularis, dissepimentis ruffo-fuscis, quibus feminum rudimenta, ubi coeunt, adnascuntur.

Flores steriles Fig. 8. differunt a descriptis, α quod serius prodeant, Fig. 6. & intra Spathas posterius dehiscentes.

β. quod

β. quod stamina omnia in iis æqualia sint, Fig. 11. & longitudine corollæ, antheris fariniferis instructa. γ. quod germina petalum magnitudine non excedant, nec a pedunculo reflectantur, sed abortiant, Fig. 8.

Ex dictis videre est, in quantum nostra cedat proceritate, florum & fructuum ubertate, a planta in solo natali vegetante; nec non quanta intercedat florum in hac Palma differentia, utpote qui *alii & diversi* in Actis Lipsiensibus 1735; *Alii* in Horto Malabarico; *Alii* in Plumierio; *Alii* in nostra sese exhibuerunt, de quibus plura in §. 26.

FIGURAM Musæ varii dedere Authores, quorum alii feliciores, alii vero in depingendo rudes omnino fuere.

LAUDABILES figuræ occurrunt in

- α. *Horto Malabarico* 1. Tab. 12. 13. 14. ubi optime depingitur, & quidem talis, qualis sub dio in India nascitur.
- β. *Jonstoni* figura laudatur a Sloaneo.
- γ. *Sterbeek* suam secundum schema Horti Malabarici, sed in compendium redactam, confecit.
- δ. *Boymius* in *Fl. Sinic.* maxime laudabilem exhibet iconem.
- ε. *Act. Lips.* 1735. depinxerunt plantam ut in Hybernaculis nostris se offert.

PESSIMÆ autem & omnino erroneæ sunt figuræ

- α. *Thevetiana* Dalech. hist. 1840. Bauh. hist. 1: 151. folia sagittata exhibet & racemos in eadem planta numerosos; cum tamen integra sint folia; & racemus semper unicus.
- β. *Acostiana* Dalech. app. 11. folia inferne angustiora, superne latiora cum racemo ad terram usque propendente, ibique radices agente tradit; cum tamen folia

inferne latiora sint, & racemus ipsis foliis longe brevior, absit unquam radices emittens.

- γ. *Linschottiana* Bauh. hist. 1: 151. racemum spathis imbricatis tectum pingit, appendiculo nescio quali, ad apicem efficto.
- δ. *Kircheriana* Kirch. Chin. illust. p. 227. folia plantaginea, cum racemo monstroso, apice globum imbricatum ferente, proponit.

Species generis enumerantur.

16. *Species* hujus generis unica modò nobis nota est, e qua quinque diversas constituit C. Bauhinus (§. 3.), seductus peregrinatorum imperfectis & erroneis descriptionibus.

Plumier præter nostram, aliam tradit, quæ ab ipso nominatur

MUSA fructu cucumerino breviori. Plum. gen. 24.

Sloane tertiam addit, vocatam

MUSA humilior, foliis minoribus nigricantibus, fructu minimo erecto. Sloan. Fl. jamaic. 193. quam deinde Illustrissimus Author in Hist. jamaic. 11: 148. cum du Tertre & Rajo *Cannæ* speciem esse indicat.

Unde duæ tantum Authorum species, nostra sc. & Plumieriana, examinandæ veniunt.

Differentias inter speciem propositam exhibet.

17. *Differentias* pro distinguenda planta ista Plumieriana (§. 16.) a nostra, sequentes allegant Botanici: æque sunt:

- a. *Planta* ipsa minor.
- B. *Caulis* rubro colore aspersus.
- γ. *Folia* elegantiora, versus apicem venis purpureis plurimis parallelis transversalibus picta.
- δ. *Fructus* minus angulosus, minus incurvus, minus gratus, minus longus, odoratior.

18. Ex datis differentiis (17.) pro specie distinguenda feligerem præstantissimam; examinatis verò omnibus (17. a. B. γ. δ.) istis notis ne ullas reperio genuinas específicas: consistunt enim omnes in colore, sapore, odore & magnitudine, quæ nullibi unquam speciem perfecte determinarunt; nullibi enim vidi aliquas species distinctas, quæ non numero, figura, situ & proportione suarum partium distinctæ inter semet ipsas fuere. *Differentia reijciuntur.*

19. Hinc (18.) nullam trado differentiam specificam, cum omnino persuasus sim, quod hæc (16.) plantæ non sint distinctæ species, sed tantummodo variationes. *Ratio cur differentia non componitur.* Observatur etiam hæc variatio (17.) in Hybernaculis Nobiliff. D. D. CLIFFORTII, quæ omni hora potui adire, plantam conferre & examinare, ut de ea re dubitare nequeam, & vix alii mecum.

Excuset itaque rigidus quivis Censor, quod conjungens hæc plantas, discedam a theoria ista dudum a plurimis assumta, quæ e variationibus Species, e speciebus Genera, e generibus Ordines constituit; cur non ex individuis Variationes?

20. *Variationes* quidem plures apud Authores occurrunt, sed tam mancæ, tam leves & inanes, imo tam plane nullæ, ut vix microscopio armatis sensibus, in planta licet maxima, observari queant; a sapore & colore fructus desumptas variationes, utpote nihil ad rem Botanicam facientes, non curo. Unicam itaque Variationem veram in nostra Specie novi, cujus synonyma sequentia sunt. *Variationes Speciei.*

MUSA. *Caule rubro maculato.*

MUSA fructu cucumerino breviori. *Plum. gen. 24.*

MUSA caudice maculato, fructu recto rotundo brevior odorato. *Sloan. flor. 192. hist. 11. 146.*

FICUS indica ramosa, foliis venustius venosis, fructu minore. *Pluk. alm. 145.*

FICOIDES seu FICUS indica longissimo latissimoque folio, caule maculato, fructu minore. *Kigg. beaum. 21.*

*Variatio
sub sua
specie re-
digitur.*

21. Hanc variationem (20) primum productam a solo natali differenti, ut fere omnes aliæ variationes, non dubito, licet deinde multiplicata aliquamdiu retineat indolem, qualia exempla infinita occurrunt in Regno Animali. Heic loci superfluum foret multa loqui de notis species perfecte distinguendis, deque iis, quæ variationes tantum conficiunt, neque loci ratio permetteret. Referamus itaque hanc scientiæ nostræ partem in aliud tempus.

V. A T T R I B U T A.

*Locus na-
talis, re-
gio, pro-
vincia.*

22. *Locus Natalis* Musæ nostræ primarius est per omnes regiones calidissimas Africæ & Asiæ, licet hoc nostro tempore etiam per Americam, uno verbo, per omnia loca calidiora vulgaris admodum sit. Quibus autem in locis calor remissior est, in iis etiam rarius & difficilius prognascitur planta nostra, ut in Japonia, ubi sterilis & rara existit testante Kæmpfero, & in Europa ubi nunquam sub dio excrevit.

Americam nunquam inhabitasse Musas nostras antequam hominum studio & cura eo delatæ fuere, certos nos reddunt peregrinatorum itineraria. Dicunt enim Plantam hanc e *Guinea* omnium primum in *Insulas Canarias* transportatam fuisse, inde verò in *Sanct. Domingam* Anno 1516. per *Thomam di Berlanga*, unde hocce tempore per totam fere *Americam* transplantata sit.

Peregrinatores Musam nostram in infinitis observarunt & detexerunt locis, e quibus potiora eligam. E. gr. in

Japonia	<i>Kempf.</i>	Guinea	<i>Linchot.</i>	Guajana	<i>Leig.</i>
China	<i>Mandell.</i>	Æthiopia	<i>Hernand.</i>	Barbados	<i>Ligon.</i>
Java	<i>Drake.</i>	Angola	<i>Knives.</i>	Mexico	<i>Purch.</i>
Malabar	<i>Rbede.</i>	Tripoli	<i>Rauwol.</i>	Brasilia	<i>Purch.</i>
Ceylona	<i>Hermann.</i>	Arabia	<i>Doff.</i>	Jamaica	<i>Sloane.</i>
Amboina	<i>Rumpf.</i>	Congo	<i>Mandell.</i>	Bermudis	<i>Jobson.</i>
Molueca	<i>Middl.</i>	Gambia	<i>Jobson.</i>	Cuba	<i>Purch.</i>
Siam	<i>Louber.</i>	Cap. Verd.	<i>Mandell.</i>	Inf. S. Christ.	<i>Smidt.</i>
Madagascar	<i>Lancaft.</i>	Inf. S. Thomæ	<i>Mandell.</i>	Inf. latron.	<i>Pigafetta.</i>
Damasco	<i>Bidulph.</i>				
Maldavia	<i>Pyvard.</i>				
Bengala	<i>Garzias.</i>				
Terra Sancta	<i>Lud. Rom.</i>				

23. Ex determinatis locis, si calculum subducamus, ^{Loci natalis latitudo & longitudo.} Musam nostram inter *gradus 30. latitudinis loci* utrinque ab æquatore sese continere debere observabimus, in *longitudine* verò *loci* nullis omnino circumscriptam esse limitibus, sed per totum globum terraqueum felicissime prognasci.

24. Inter omnes tamen Regiones nulla est, quæ Musæ ^{Loci natalis clima, solum.} nostræ magis arrideat, quam ipsa *Brasilia*: hinc planta nostra nec in Asia, nec in Africa tam magna unquam evadit, ac in Brasilia, testante *Lerrio*, ubi duplo major excrescit quam in Syria, quod plurimi peregrinatores testantur.

Aërem calidissimum requirere Musam ex Itinerariis itidem abunde liquet, idque confirmant superius allegata loca, in quibus læte & jucunde vigere solet; hinc in Europam translata vel frigore levissimo tacta, facillime læditur, quod plurima funesta exempla testantur.

Solum autem, quod apud Indos amat, & in quo communiter crescit, plerumque arenosum est; ubi etiam ne quid deficiat, cineribus stercoreatur. Nulla tamen

est planta, quæ summo calori resistere possit, nisi sufficienti aquæ copia irroretur.

Hortulani itaque solliciti esse debent, ut loca natalia feracissima Musarum omni modo imitentur, gradu scilicet caloris, terræ qualitate, & aquæ copia; quod si facerent, nulli dubitamus, quin æque apud nos omni anno florerent, ac apud Indos. Si, e contra, ut aliæ plantæ, negligenter colatur, binos vix supervivat annos, quod *Muntingius* sine dubio expertus fuerit, cum Musam apud nos nunquam duos annos servari posse proclamat. Planta præsens postquam per aliquot annos sine ullo amoris incitamento tristem transegisset vitam, Nobiliss. Dom. POSSESSOR aliam diætam meditatus est. Quippe gradum caloris intendi iussit, aquam quoque per vices ei majori copia concedi voluit. Quo factò spes EUM non fefellit, obtinuit enim mox flores istos diu desideratissimos Musæ. Gratulentur itaque sibi Hortulani & plantarum Cultores, quod experimento & industria TANTI VIRI addiscere potuerint, plantam hanc frustra coli in hypocausto calidissimo absque humore sufficienti, qui per vices exhibendus est. Si enim sat largâ aquæ copia plantam irrigare vellent, neque calore intensiori eam fovere, certo certius peritura est.

*Tempus
florendi.*

25. *Tempus floreñdi*, testantibus in India autopticis, nullum determinari potest certum: excrefcit enim, floret, fructumque fert indiscriminatim omni anni tempore, ut flores & fructus apud Indos omni tempore haberi possint, qui in hisce oris tam rari sunt, ut in admirationem trahant omnem Europam.

Musa nostra est jam in ordine *quarta*, quæ unquam a seculis, quantum nobis constat, in *Europa* flores protulerit; floruit enim anno

- a. 1731. *Viennæ* in Horto Principis *Eugenii*.
- B. 1732. *Carolsrubæ* in Horto Principis *Badendurlacensis*.
- γ. 1733. *Lipsiæ* in Horto *Caspar-Bosiani*.
- δ. 1736. *Hartecampiano* in Horto Nobiliff. Georg. *Cliffortii* inter *Harlemum* & *Lugdunum* in *Belgio* sito.

Planta præfens ex *America* in *Hortum Cliffortianum* transportata, per quinque fere integros annos sat felix crevit, nulla tamen floris indicia per totum istud tempus obtulit: sed ecce in ipsis auspiciis hujus anni 1736, & quidem circa primum diem anni, racemum *Spathis involutum* protrudere incepit, idque tam cito, tam expedite, ut die 24. *Januarii*, desideratissimos suos flores spectantium admirationi subjecerit. Flores hi non uno eodemque die luxuriarunt omnes, sed per gradus & dies se invicem exceperere, diversæ indolis, diversæ naturæ, secundum sequens schema.

<i>Spatha</i>	1	<i>flores nullos continuit, cujus locus in figura</i>	2
	2	--- IV. <i>qui viguere januar. 28-30. vide figuram</i>	3
	3	--- VI. - - - - - 24. 25. - - - - -	4
	4	--- V. - - - - - 25	5
	5	--- IV. - - - - - 25	
	6	--- V. - - - - - 30 - - - - -	6
	7	--- III. - - - - februar. 1	
	8	--- III. - - - - - 2	
	9	--- III. - - - - - 4	
	10	--- V. - - - - - 5	

plures *Spathæ* in promptu sunt, quæ indies explicabuntur, floribus instructæ, sed abortientibus.

Horum